

FJÄRILAR I ODLINGSLANDSKAPET

Makaonfjäril

Makaonfjärilen är utan tvekan vår mest exotiska fjäril och drar uppmärksamheten till sig. På latin heter makaonfjärilen *Papilio machaon*. Foto: Johan Wallander

Praktfulla färger

Färgad i gult och svart med vackra röda och blå markeringar på bakvingarna ser en makaonfjäril ut som något man stöter på i djungeln snarare än i ett svenskt fattigkärr. Makaonfjärilen är inte ovanlig men syns aldrig många tillsammans. Någon gång kan man se makaonfjärilar på nektarsök i syrenbersåer. Störst chans att få syn på den är på myrar i första halvan av juni.

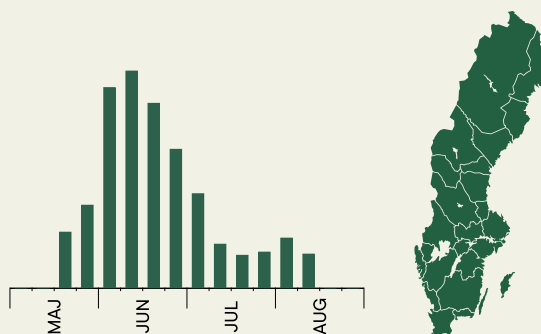
Från kust till fjäll via myren

Man skulle kunna tro att den exotiskt tecknade makaonfjärilen inte skulle nöja sig med annat än de allra rikaste och frodigaste miljöerna i Sverige. Det förhåller sig faktiskt nästan tvärtom. Myrar, skärgårdar och bergknallar är de miljöer där man oftast ser makaonfjärilar. I odlingslandskapet ses den då och då i blomrika, vindskyddade betesmarker med hållmarksinslag. Det är svårt att hitta en gemensam nämnare för dessa miljöer. Det beror på att makaonfjärilen använder många olika värdväxter, som i sin tur har olika krav på växtplatser. Samtliga svenska värdväxter hör dock till de flockblomstriga växterna. Några värdväxter som ofta används är kärrsilja, strätta, kvanne, spenört och bockrot. Värdväxterna, liksom makaonfjärilen, finns i större delen av landet.

Honorna lägger äggen ett och ett på späda blad av värdväxterna. Äggen kläcks efter en vecka och larverna växer till under cirka en månad innan förpuppningen. De är välkamouflerade, men ändå mycket färggrant tecknade i neongrönt, svart och rött och är lätta att känna igen. Övervintringen sker i puppstadiet.

Liknande arter

Makaonfjärilen är den svenska fjäril som är lättast att känna igen och den kan inte förväxlas med någon annan art. Längre söderut i Europa finns dock andra arter med ett liknande utseende.

Flygtider och utbredningskarta för makaonfjäril. Diagrammet visar när på året som det är störst chans att se makaonfjärilen i dess svenska utbredningsområde, Data från Artportalen.

Makaonfjärilens larv är lika iögonfallande som den vuxna fjärilen, men kan tack vare kamouflaget vara svår att upptäcka.

Foto: Petter Haldén

Hotas av brist på blomrika miljöer

Makaonfjärilen är inte hotad i Sverige men påverkas liksom de allra flesta dagfjärilar av åtgärder som gör att blomrikedomen minskar. Ett hot är när betet upphör i blomrika hagar i skogsbygder. I landskap med stor brist på blommor försvinner makaonfjärilen, liksom många andra fjärilar. I Danmark är den försvunnen sedan slutet av 1970-talet eftersom de kvarvarande lämpliga livsmiljöerna var för små och för få.

Makaonfjärilen är iögonfallande även för fåglar och trollsländor som försöker fånga och äta den. Ibland ses makaonfjärilar med stora hack i vingarna efter fågelattacker. Bakvingarna har svanslika utskott, som liknar antenner, och falska röda ögon. De lurar fåglar att hugga där istället för på kroppen. Fjärilarna kan flyga även med ganska stora hack i vingarna.

Du kan hjälpa makaonfjärilen

De flesta åtgärderna gynnar fler arter av fjärilar samt även humlor, solitära bin och skadegörarens naturliga fiender. Se till att de blomrika miljöer som du skapar är solexponerade och gärna vindskyddade!

I betesmarker och randzoner

- Beta blomrika betesmarker sent.
- Ha betesfria år.
- Slå blomrika vägkanter sent under växtsäsongen.
- Slå bara vägens ena vägkant! På så sätt finns det alltid en vägkant som blommar åt gången och antalet trafikdödade fjärilar minskar.

I gårdsmiljön

- Plantera buskar och träd som gynnar fjärilar, som syrenbuddleja, syren, schersmin, hagtorn och fruktträd av alla sorter.

Blomrika vägkanter får ibland besök av makaonfjärilar. Bilden är tagen i Åmot i Gästrikland i juni. Foto: Petter Haldén